

EXULANT

Úvodem

prvního věstníku v r. 2001 (celkově však již jedenáctého) Vám, vážení přátelé, bratři a sestry, přinášíme slovo přednesené br. Janem Capkem, evangelickým farářem v Liberci, které si připravil pro naši libereckou konferenci (závěrečná pobožnost).

Základem zamýšlení je text ze Žalmu 71, verše 17-21 (ekumenický překlad): "Od mladosti, Bože, jsi mě vyučoval a já dosud oznamuji tvoje divy. Ani ve stáří a šedinách mě, Bože, nepouštěj, dokud neseznámím toto pokolení se skunky tvé paže a s tvou bohatýrskou silou všechny, kteří přijdou. Bože, tvoje spravedlnost až k vyšším sahá, vykonalas velké věci. Bože, kdo je tobě roven! Ty jsi mi dal zakusit čehná zlá soužení a zase mi živoj vracíš a z propasti země přivádíš mě nazpět. Ty mě stále čímš větším, útechou mě zahrnuješ."

Při setkáních a rozhovorech ve sboru v Liberci a ve sboru v Novém Měsíci pod Smrkem mohu naslouchat vyprávění bratří a sester, kteří se kdysi vrátili do "země otců" ze Zelova, z Volyně a z dalších míst. Taková vyprávění se odehrávají při pastoračních návštěvách, jindy při přípravě pohřbů, kdy se vzpomíná na staré časy, jsou to vyprávění dětí a vnoučat o jejich předcích.

Tak jeden bratr z Michajlovky na

Volyni nastoupil během druhé světové války do armády generála L. Svobody, zúčastnil se bojů na Dukle a přes Slovensko. V Praze tyto vojáky chtěli znovu vycvičit pro boj s Japonskem, ale pak z toho sešlo. Ten muž se vrátil domů na Michajlovku a v roce 1947 se s rodinou přestěhoval do Československa. Jedna sestra ze Zelova byla spolu s příbuznými odvedena Němci na nucené práce do Německa. Ke konci války se skrývala při náletu v bunkru. Utíhla tam poranění a z bunkru ji vynesl americký voják k lékařskému ošetření. Vyměnili si adresy, ale vlivem dalších událostí se tato dívka s Američanem již nikdy nesešla. Jiný bratr z Lodže nastoupil zase do polské armády, když Německo přešlo Polsko v září 1939. Byl zajat Němci pod Varšavou a spolu s polskými vězni byl převezen do Narviku v severním Norsku, kde museli pro Němce hloubit tunel pod horou, aby jim mohli Němci dopravovat švédskou železnou rudu. Byl tam jediný Čech mezi Poláky a ukazoval mně jejich fotografie.

Tak by mohli vyprávět mnozí a mnozí, kteří se vraceli odjinud ze Štětína, z Tábora, z Bedřichova Hradce, z Berlína a přišli do různých míst.

Byly to kdysi cesty našich exulantů do Pruského Slezska, do Polska, na Volyn až i do Bohemky. Docházelo ke změně hranic, proběhly války, nadešel rok 1939 a byla druhá světová válka.

To všechno tyto lidé prožívali a zakoušeli. Po válce byl u nás proveden odsun Němců a došlo k návratu potomků emigrantů do země otců. A nastaly nové změny, vláda komunismu se všemi jeho fázemi a nyní doba obnovené demokracie. Mnozí zentřili, bylo mnoho padlých ve válkách. Jiní dál vedli statečně svůj zápas a vyznali svou víru v pojetí, které uvádí 20. verš 71. žalmu: "ač jsi mi dal okusit úzkost velikých a hrozných, však zase k životu navrátíš mne a zpropastíš země zase mne vyzdvihneš".

To slyšíme také z těch vyprávění, že mnozí nepřezili a jiní přežili. A zůstává naděje věčného života.

Slyšíme zde však v 19. verši také o Boží spravedlnosti. Ta je vyvyššená, Bůh koná velké věci a proto má být spravedlnost také na zemi v nápravě křivd a v odškodnění těch, kdo byli poškozeni. Ve vzpomínkách rovněž zaznívá často to, co říká náš žalm: "Bože, učil jsi mne od mladosti mé a až podnes vypravuji o divných činech tvých."

Vzpomínají na nedělní školu, kostel, pěvecký sbor v Zelově nebo v Michajlovce, na sbory evangelické, na sbory baptistické. A zaznívá i prosba: "protož i do stáří a šedin, Bože, nepouštěj mne, až v známost uvedu rámě tvé tomuto věku a všechném potomkům sílu tvou." Vyplývá z toho pro nás závazná otázka, jak jsme předali evangelium svým dětem a vnoučatům? Při pohledu zpět i při výhledu dopředu sdělíme s žalmistou tuto naději: "Rozmnožís důstojnost mou a zase utěšís mne".

Bibličké citace v textu jsou z králického překladu.

Sešli jsme se v Liberci

Konference sdružení a s ní již tradičně spojená valná hromada (tentokrát již pátá) se uskutečnila v roce 2000 ve sboru BJB v Liberci, a to v sobotu 3. června. Obsahově byla zaměřena pře-

devším na historii exulantů v okolí současných společných hranic České republiky, Německa a Polska, tedy i na Ochranov a obnovenou jednotu bratřskou. Měli jsme možnost vyslechnout úvodní slovo Br. Jindřicha Halamy st., faráře Ochranovského sboru CCE v Jablonci, předášku br. Jana Bistranina z Liberce "O vzniku prvního českého baptistického sboru", předášku ses. Edity Štěrkové "O vztazích českých emigrantů v Herrnhutu", příspěvek br. faráře M. Jablonského (je uveden dále ve sborníku), příspěvek br. seniora Jiřího Polmy (opět uveden dále ve sborníku), a čestné pozdravy našich hostů. Závěrečné bohoslužby vedl br. farář Jan Capek, jeho kázání jsme uvedli na začátek tohoto věstníku. Celým dnem nás provázel společný i sborový zpěv, společně jsme si připomněli i píseň Parťe na slovancké krajiny.

V polední přestávce se uskutečnila i 5. valná hromada (výroční shromáždění) našeho sdružení EXULANT. Ta projednala činnost sdružení i jeho hospodaření za uplynulé období. Kromě tradičních usnesení, ve kterých valná hromada schválila zprávu výboru o činnosti sdružení a výroční zprávu o jeho hospodaření v roce 1999, zvolila i nový výbor sdružení, jeho náhradníky, předsedu sdružení a revizní komisi.

Výbor sdružení zvolila valná hromada na příští dvouleté období v tomto složení: ThMgr. Pavel Smetana, synodní senior CCE, Ing. Dobroslav Stehlik, kazatel BJB v Zácí, ThMgr. Vlastimil Pospíšil z Brna, Ing. Alexandr Drbal z Prahy, Doc. Ing. Karel Matějka, CSC, z Prahy a MTh. Karel Matějka jr. z Prahy.

Jako náhradníci výboru byli zvoleni: Dr. Jan Bistranin z Liberce, Jana Kubaňová z Prahy, Jiří Polma, senior Ochranovského seniorátu CCE ze Železného Brodu, Mgr. Hana Marešová z Olomouce a Robert Matala z Plané u

Mariánských Lázní.

Předsedou sdružení byl opět zvolen Karel Matějka.

Revizní komise byla zvolena ve složení: Kvetoslava Klimešová ze Zábřeha na Moravě a Petr Cervinský z Třebívlic.

Valná hromada pak doporučila výboru sdružení, aby ve své práci akceptoval podněty, které vzešly z diskuse při jejím jednání.

Závěrem bychom rádi i tímto způsobem poděkovali sborům BJB a ČCE v Liberci za milé přijetí, aktivní spolupráci na programu a vytvoření příjemného organizačního zážemí.

Tešíme se, že se v roce 2001 opět sejdeme v některém sboru (na řadě je teď patrně Praha).

V rámci liberecké konference jsme uvážovali i o uspořádání autobusového zájezdu do Getlachshemu, Gebhardsdorfu, Hennersdorfu a Herrnhutu. Zájezd se ale vzhledem k obtížným organizačním podmínkám neuskutečnil.

Rovněž se neuskutečil ani připravovaný zájezd do Rixdorfu, plánovaný na začátek září 2001. Důvodem byl jednak malý počet přihlášek a jednak velká rozptýlenost zájemců s ohledem na trasu a možnosti nástupu.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR zvažuje návrh na udělení letošní Ceny Jana Masaryka Gratias agit za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí Spolku pro podporu české vesnice v Berlíně-Novém Kolíně (Rixdorf). Naše sdružení tento podpořilo.

Ochranov a obnovena Jednota bratrská

Příspěvek br. Jiřího Polny, který je senio-rem Ochranovského seniorátu ČCE.

Je pozoruhodné, jak se malý regi- on, jeden sbor staré Jednoty bratrské,

zapsal do historie celé Jednoty. Z Fulnecka, z okruhu jediného sboru, kde působil J.A.Komenský - a to pouhé tři roky - vyšli zakladatelé Ochranova a četní misionáři. Z 550 exulantů od dvacátýchlet 18.století působil v bratrské misií přes 160 bratří a sestery!

Jsem nakloněn věřit tomu - nevím, zda by se to dalo podpořit fakty - že Komenský po nuceném odchodu z Fulneku (duben 1621?), než se objevil v Brandýse n.Orlicí (říjen 1622?), hojně pobýval právě v této oblasti kolem svého působiště. (Jak víme z předmluvy k Přemyslůvání o dokonalosti křesťanské, v únoru 1622 očekával, že se jeho manželce brzy narodí dítě.) Jsem nakloněn věřit tomu, že požehnaní z působení Komenského zde nebylo ani tak z jeho kazatelské činnosti "v klidu", kdy byl správcem sboru, jako z jeho tajné pastorační činnosti. Ze to byla právě intenzita víry v zápasích, nejistotách, na modlitbách, kterou prožíval se svými souvěrci a která vydala své ovoce v Ochranově 50 let po smrti Komenského.

U Komenského si dovolím ještě chvíli zůstat, abychom s pokorivým úžasem mohli sledovat Boží milostivou ruku při vzniku a rozvoji Ochranova.

Po roce 1620 byla Jednota bratrská v Českých zemích v likvidaci moci. Bratrský exil s Komenským doufá v brzký návrat do vlasti, ale westfálský mír 1648 byl koncem všech nadějí. V 60.letech Evropa už zapomněla na českou otázku, ale Komenský nezapomněl na jednotu bratrskou a přece jen doufal v její život či vzkříšení. Proto pro rozptýlené vydal v Amsterodamu r.1658 Manualik - alespoň část duchovního pokrmu Božích slova v českém jazyku a r.1659 Kancionál - neboť Komenský ví z praxe, jak písně (často parafra- zované biblické texty) formují a prohlubují víru, potěšují a povzbuzují jako modlitby.

Roku 1660 vydal Komenský sbor-

ník O vzácném statku Jednoty, Rádu a kázně a poslušnosti (1.Předmluva církví anglickánské, 2. Stručná historie církve slovenské, 3. Rád církevní Jednoty bratří českých, 4. Napomenutí církvím). Tímto souborem chce Komenský Jednotu ještě připomenout světu a přimluvit se za její ochranu. Chce zpřístupnit světové veřejnosti to, co pokládal za nejvýznamnější odkaz Jednoty bratrské. Její opravdový duch se mu zrcadlil v řádech, jimiž Jednota usilovala vytvořit ze svých členů skutečné křesťany života a činu.

Jestliže Komenský doufal v mnoha spisech v život Jednoty bratrské nebo v její vzkříšení, je tomu i v úvodu (náznakově) v Předmluvě církvi anglickánské: Bouřlivé poměry mu "ohlasují snad naději na zvláště krásný obrát". "Církev svými pády vždy nabývá zisku buď k zveštní nebo k zlepšení"... "tresy, zajetí a stěhování izraelského národa sem tam, nebyly ničím jiným, než vždy novými příležitostmi, aby se zjevily skutky Páně." - "Tedy jestliže jsme darem Božím také my měli něco pravdivého, něco účtyhodného, něco spravedlivého, něco čistého, něco láskyhodného a uznávaného, jestliže jsme měli nějakou dokonalost (mužové moudří a zbožní to zajisté uznají), tedy jsem povinen se postarat, aby to nezahynulo zároveň s námi a aby ssutinami dnešních zřícenin nebyly zavaleny i samy základy tak, že by je potomci ani nalézti nemohli. Složím-li u vás toto naše světenectví, bude postaráno." - Tohle vysvětluje celou tak účtyhodnou vydavatelskou činnost Komenského v Amsterodamu! A tento soubor ještě sehraje nemalou roli v Ochranově.

Historie a současnost sboru na pomezí tří států ve Stroužném (Pstrážna)

Příspěvek br.faráře Michala Jablonského pro konferenci v Liberci, které

s však br. Jablonský nemohl osobně zúčastnit. Pozornost si zaslouží jeho téměř perfektní čeština.

Včera

Pstrážna (dále používán český název Stroužné), malá vesnice ležící v krásném údolí v západní části Broumovského mezhoří, sedm kilometrů od Kudovy a dva a půl kilometru od českého Machova. Zahubená (ztracená) uprostřed lesů, přikrčená nad potokem, na výšce přesahující 500 m nad mořem přetrvala staletí. Z počátku jako malé středisko husitů, kteří se zde schrátili před pronásledováním po smrti Jana Husa, potom jako opora českých bratru a reformovaných evangeliků. Náboženství zde více spojovalo než národní příslušenství, které, jako všude u hranic (hranice byla vzdálena 100 m od kostela) nebylo přesně určeno.

Kloddzké území bylo odpočátku místem polských, českých a německých vlivů, místem soupeření ve středověku vznikajících státních celků. Obchodní cesta, vedoucí z Polska přes Krakov a Kloddzko do Prahy, byla nejdůležitější evropskou cestou ze severu na jih.

První zmínky o Stroužném pocházejí z roku 1477. Na základě ústních zpráv Bergmannovy kroniky potvrzují, že zde bydleli husiti. Zrovna tehdy, spolu s níže ležící vesnicí Czermonou, Stroužné bylo připojeno ke Kloddzkému hrabství, a potom zveštilo zásoby (državy) náchodských statků patřících rodné Trčků. Po porážce českých bratru pod Bílou horou v 1620 roce, spolu s celým územím tehdejších Čech, našlo se (ocitlo se) pod panováním Habsburků.

Z historických odkazů můžeme se dozvědět, že v roce 1747 zde bydleli 4 rolníci a 10 sedláků a v roce 1765 5 rolníků a 21 sedláků. Ten malý počet obyvatelů je výsledkem náboženských pronásledování, která dosáhla dokonce až tak nepřístupnou obec. Podle toho,

co napsal pastor Bergmann v 1760 roce " Všechny písemnosti byly jim odebrány a spaleny poblíž kostela v Czermné a některým obyvatelům nasazena pouť a byli popohnáni do Vídně a do Sedmihratska."

Následkem tzv. sedmileté války v roce 1763 katolické Rakousko utratilo (ztratilo) tuto část země ve prospěch protestantského Pruska. Z Čech vyrazila na sever mohutná vlna náboženského vstehovalectví a mimo jiné zasobila obyvatelstvem Stroužné.

Zvláštní farní administrativní jednotkou se Stroužné a Bukovina staly na počátku 19. století. V 1825 roku ve Stroužném bydlelo 252 obyvatelů a v roce 1840 už 349. Malá kaplička a otačecí (ji obklopující) hřbitov nestačily už na potřeby stále rostoucí obce. Nutná se stala potřeba vystavení nového kostela. Základní kámen byl položen v 1847 roce. Zakrátko na návrší naproti staré kapličky stanula pěkná stavba z místního pískovce. Tento kostel byl většinou vystaven díky příspěvku místního obyvatelstva, ale také při značné podpoře organizace mezikostelní (mezi-církevní) pomocí Gustav-Adolf Werk.

V 19. století obec měla také vlastní školu. V 1866 roce pruská vláda zakázala však vyučování v české řeči. Všeobecně řečeno však bylo 19. století obdobím vrcholného rozvoje a dobrých hospodářských výsledků Stroužného.

V 1919 roce mělo Stroužné nejvyšší ve svých dějinách počet obyvatelů - 744 osoby. Po 1918 roce, jako pohraniční obec s Československem nacházelo se na území Německa. Dřívější těžko se bylo sem dostat, teď ale německá vláda postavila krašší, ale malebnou cestu z Kudowy přes Czermnou a Stroužné až k nejlýše ležící (700 m nad mořem) Bukovině.

V 1932 roce německé vládní úřady s konečnou platností zakázaly sloužení bohoslužeb v češtině.

V předvečer 2. světové války vesnice počítala 555 obyvatelů a 60 hospodářství. Existovaly zde dvě školy, evangelická a katolická a také pekárna, řeznictví a pošta.

2. světová válka prošla mimo vesnice. Život vesnice byl stejný jako dříve, avšak bez mužů - všichni byli odvedeni k vojenské službě ve Wehrmachtu. Bouřlivé změny přinesl s sebou teprve rok 1945. Ne všichni mužové, bratři a synové, vrátili se zpět z války, někteří se vrátili ze sibiřského zajetí až v 50. letech. Místo toho přibývalo polské obyvatelstvo ze sídla Polska a hlavně přesídlenci z bývalých polských východních území. Ti "noví" nehlédě na nic vyhazovali "Němce" z jejich pradávnych bydlíš.

Bergmannovy kroniky z počátku 19. století zaznamenávají jména rodin bydlících zde po staletí: Housštků, Kubečků, Cykařů (dnes Zwirkirschů), Koláčnyh, Štrků, Bryců, Lelků, Benešů a Machů. Ted, pro potomky těch obyvatelů nebylo ve Stroužném místo. Proto také vyjžděti do Čech a do Německa.

Stroužné se vyhlidilo. Soupis obyvatelstva z 1970 roku vykázal ještě 109 obyvatelů. Dnes je jich 36, ale těch, kteří se mohou pochubit mnoha-staletým rodokmenem je jenom patnáct.

Dnes

Ze Stroužného vyjžděti evangelici a ve vesnici se osidlovali katolici. Soubor (chram), ke kterému v období mnoha let stouparli strmou horskou pěšinkou neúnavní pastýři rozponušeli se v očích. V poválečných letech jeho duchovní osazení tvořili faráři: Paschalis, Z. Tranda, Fibich, Danysz, student teologie Wl. Scholl, M. Jelínek a naposledy spolu s ním Mgr. teol. M. Jablonski.

Nábožnosti v pěkném kostele, který si počítá skoro 150 let, jsou slouženy jenom v letním období, když

je teplo. V zimě modlitební setkání jsou uspořádané v soukromých bytech.

Pro většinu obyvatelstva je Stroužné využíváno pouze pro přespání, neexistuje zde možnost dodatečných vyjžděti, samozřejmě kromě obdělávání půdy. Nemí zde škola ani také jiná společenská zařízení, kromě malého obchodu s potravinami.

Starý, pěkný sborový dům, který během několika poválečných let sloužil církvi jako místo pro uspořádání dětských táborů, byl v šedesátých letech sátem církvi odebrán a rychle potom shořel. Pro konzistorf zakoupili jinou stavbu, která měla sloužit jako katechetické středisko, ale vzhledem k jejímu velmi zničenému stavu je nyní už úplnou troskou, kterou nelze domácím způsobem i při největším našení znovu obnovit.

Obyvatelstvo Stroužného, naši souverci, nadále se stálo nadějí a pokojem v duši se dívají na svůj "zítřek" a očekávají obnovu nepřilíš příznivého "dneška".

Zítřek

Velkou vyhládkou pro lepší zítřek pro Stroužné je působiti na území Polské republiky Fundace (nadace) "Ekumenia-Europa 2000" se sídlem v Lodži, která jako hlavní cíl si vytýčila vystavení farního domu. Jak se zdá, postavění farního domu a naše usídlení tam pastora by snad přerušilo apatii, která se zmocňuje dnes celé vesnice tím více, že podle předpokladů by to byl také katechetický a rekreační dům a tvořil by také středisko ekumenického dialogu pro Polsko, Čechy a Německo, tj. státy na kterých pohraničí se bude nacházet.

Bohemka a Veselynivka na návštěvě v Čechách (Daniel Heller)

Bohemka a Veselynivka jsou dvě vesnice na jihu Ukrajiny, jejichž

obyvatelé se z velké části hlásí k české národnosti a částečně i k evangelické víře. Obojí, svůj jazyk i víru, se jim podařilo uchovat po dlouhou dobu a přes částo krutou nepřítel okolnosti až dodnes. Většina z nich nikdy neměla možnost podívat se do své pravlasti, do země svých předků. Ale teď se to stalo a bylo to krásné a velkolepé. Kdo to zažil - naši krajané i my tady na Moravě a v Čechách - na to budeme dlouho vzpomínat.

Vyjel si na výlet z jižní Ukrajiny do Čech není snadná věc. Nejen pro to, že z Bohemky a Veselynivky k nám je to asi 1800 km cesty. Na té cestě stojí různé překážky, jako jsou peníze nebo např. vízová povinnost. Díky finanční pomoci celé CCE a zvláštní obětavosti sboru v Novém Městě na Mor. a díky organizačním schopnostem br. Petra Brodského, tajemníka ETF a koordinátora vztahů se sbory v Bohemce a Veselynivce, a br. Daniele Zenatého, faráře v Novém Městě, se podařilo zájezd uskutečnit. Pro naše krajaný nebylo vůbec snadné získat cestovní pasy. S vízy už to bylo lepší, neboť zastupitelské úřady (Obě velvyslanectví - české v Kyjevě i ukrajinské v Praze - i ministerstvo zahraničí ČR) byly cestě nakloněny a české velvyslanectví nakonec prominulo vízové poplatky. Slovensku, které vyžaduje tranzitní vízum, se výprava vyhnula delší a komplikovanější cestou přes Polsko. 17 sester a bratři z Bohemky a 12 z Veselynivky se vydalo 15.10.2000 na cestu vlakem do Lvova a do Przemysle. Kde na ně čekal český autobus. Přijezd přes hranici nikdy není věc jistá, proto se nám velmi ulevilo, když jsme se dozvěděti, že naši krajané do autobusu skutečně nastoupili a večer přijeli do Zelova.

Jak jistě všichni potomci exilu dobře vědí, Zelow je původně česká osada, dnes již městečko v srdci Polska,

kam se uchýlili čeští emigranti pro víru v 18. st. a odkud vyšla část z nich na Ukrajinu. Bohemští a veselynivští tedy mohli navštívit místo, odkud pocházejí, a seznámit se s lidmi, z nichž mnozí nesou stejná jména (příjmení).

Další zastávkou - již ve "vlasti" - bylo Valašské Meziříčí, kde naši krajané strávili jeden den ve sboru a dvě noci v rodinách. Odhud vedla cesta dál přes Olomouc, kde otevřel své dveře opět jeden evangelický sbor, do Nového Města na Moravě. Tam pobývali bohemští a veselynivští až do neděle. Žili v rodinách, každý den pro ně novoměstí připravili zajímavý program. Jezdilo se na různé výlety do okolí, hosté a hostitelé společně navštívili hrad Pernštejn, Muzeum Bible kralické v Kralicích, Domov odpočinku ve stáří Diakonie v Myslbořicích a mj. také moderní kravín. Prožili spolu intenzivní týden. V neděli se konaly v Novém Městě bohoslužby s díkčením za úrodu. Sjeeli se tam evangelici z širokého okolí Nového Města. Kostel byl plný, sv. večere Páně byla vysluhována v sedmi kruzích a vládla tam krásná atmosféra vděčnosti - ze všech stran. Sbor v Novém Městě má nový partnerský sbor - vlasně dva - Bohemku a Veselynivku na Ukrajině.

V neděli odpoledne jsme se přesunuli do Prahy, kde byla většina sester a bratří ubytována v budově Evangelické theologické fakulty, několik hostů si vzali k sobě domů jejich příbuzní, kteří po r. 1990 přesídlili do Čech. V pondělí jsme jeli na výlet do okolí Prahy - na horu Říp a do Domova odpočinku ve stáří Diakonie v Krabčicích. Poté jsme byli vládně přijati v kládeňském sboru. Den vyvrcholil večerním setkáním a recepcí v klášteře u františkánů na Jungmannově náměstí, které se stalo možností pro setkání různých lidí, kteří se o Bohemku a Veselynivku zajímají, kteří je někdy

navštívili, příbuzných, přátel...

Společný večer zahájil br. synodní senior. Další moudré a přívětivé proslovy pronesli: děkan ETF UK, tajemník velvyslanectví Ukrajiny a zástupce sdružení Exulant (K. Matějka Jr.). Shromážděné pozdravila také s. far. Martina Schmidt ze sboru v Kalkwitz (Ev. Kirche Berlin-Brandenburg), která byla na v Bohemce na Velikonoce 1998. Její sbor, kde o Bohemce a Veselynivce vyprávěla, nyní pravidelně sponzoruje pomoc Bohemce a Veselynivce různými finančními dary. Poté se ještě dlouho sedělo v družných rozhovorech. Dobře ho jídla i pití bylo dost. V úterý jsme vyšli na procházku po Praze a na drobné nákupy. Večer nás čekalo loučení.

Jme velmi rádi, že na setkání s našimi sestrami a bratřími z Ukrajiny se podílela řada sborů i jednotlivců. I v tisku (nejen regionálním) jsme mohli číst zprávy o tom, kde se naši hosté zrovna pohybovali. Mnohých lidí se setkání s našimi krajaný dotklo a podnítilo je k mnohemu přemýšlení - o životě, o víře, o nespravedlnosti...

Věříme, se že nám v budoucnu podají uspořádat zájezd do Bohemky a Veselynivky. Už se těšíme. Zažíváme tam vpravdě ekumenické společenství - např. v Bohemce jsou někteří významní pravoslavní a přitom mají plnou účast na životě našeho sboru.

Daniel Heller byl v roce 1999-2000 vyslán jako kazatel (áhnen) do Bohemky a Veselynivky a v současně době pokračuje ve studiu na ETF UK.

Naše sdružení EXULANT kromě pomoci s organizací zájezdu přispělo na krytí jeho nákladů částkou 10 tis. Kč.

Česká menšina v Oděské oblasti na Ukrajině, I. část (Dobroslav Stehlik)

Koncem října minulého roku jsem měl možnost navštívit své příbuzné v Oděské oblasti. Písemné kontakty byly

přerušeny začátkem šedesátých let, kdy dopisy přestaly být doručovány. Obnovily se teprve před necelým rokem. Věřím, že ne náhodně, i když cesta k jejich obnovení byla zvláštní. Pán Bůh připravil i podmínky k návštěvě. Z Prahy až na místo jsem jel se sestrami z evangelického sboru ve Veselynivce, které byly v České republice na pozvání Československé církve evangelické (podrobnosti o této návštěvě se dočtete v článku D. Hellera). Cesta byla nad očekávání dobrá. Společně jsme za to vyjadřovali díky Pánu Bohu.

V Oděské oblasti na Ukrajině dosud žije nezanedbatelná menšina Čechů - potomků českých pobělohorských exulantů. Přišli do těchto končin začátkem 20. století - několik let před 1. světovou válkou z Volyně (v té době byla součástí carského Ruska), kam se dostali z polského Zelova. Hledali zde lepší možnost obživy. Po Velké říjnové socialistické revoluci připadlo území dnešní Oděské oblasti Sovětskému svazu. Osobní kontakt s příbuznými na Volyni nebyl možný. Volyňská gubernie se stala cizinou s neproniknutelnými hranicemi. V období března 1917 až srpna 1920 se na Volyni vysídlalo 8 různých ruských, ukrajinských, polských a německých vlád, od srpna 1920 do září 1939 to byla devátá - polská. A pak již německá okupace, banderovci, sověti, přičlenění bývalé Volyňské gubernie k SSSR a stěhování Čechů do Československa v roce 1947. To však nebylo umožněno Čechům z Oděské oblasti. I když se po 2. světové válce podařilo navázat písemný kontakt mezi některými příbuznými a známými z Oděské oblasti a Československa, kontakty se nepodařilo udržet trvale. Dopisy nebyly doručovány. Vzhledem k omezenému počtu čechů postupně docházelo a dochází ke sňatkům s občany ukrajinské národnosti či národností jiných i k stěhování na další

místa. Navzdory tomu se v několika vesnicích udržel český jazyk natolik, že prakticky všichni tam češtině rozumí, a to včetně malých dětí. Dospělí češky i mluví a čtou, někteří i píší. V posledních letech v prázdninovém období přijíždějí do několika vesnic čeští vysokoškolsí studenti jako učitelé českého jazyka a zapojují se přitom do života české menšiny. Seznamují se i s životem církvi.

České evangelické sbory

Před několika lety se podařilo Československé církvi evangelické navázat bližší kontakty s těmi, kteří žijí ve vesnici Bohemka. Byl tam obnoven český evangelický sbor, s pomocí CCE byla vybudována evangelická modlitebna. CCE rozmnožila staré české zpěvníky Harfa sionská z roku 1898 (celkem 250 ks, nejen pro Bohemku), věnovala nové zpěvníky ČCE, Bible a další literaturu (na výrobu kopii Harfy sionské se finančně podílelo i sdružení Exulant). Již několik let jsou do tohoto evangelického sboru vysíláni na roční pobyty jako kazatelé čeští studenti či absolventi Evangelické theologické fakulty v Praze.

Jiná česká skupina žije ve vesnici Veselynivka. Dříve se jmenovala Sirovinka nebo také Cechy. Pod posledním názvem se dá tato vesnice asi s 200 obyvateli najít i dnes. V dvacátých letech tohoto století Československá církev evangelická odsud odvezla do Československa řadu sirovků, aby jim pomohla ve vlasti jejich předků. Veselynivka je v Bereživském rajoně, asi 100 km severně od Oděsy, přibližně 30 km severozápadně od dvacetitisícového okresního města Bereživka. Prakticky všichni obyvatelé mluví češky nebo alespoň českému jazyku rozumí. I zde již byli v létě několikrát čeští studenti, aby vyučovali českému jazyku.

Duchovní péči o Veselynivské

zajišťoval před lety bratr Václav Pujmon z evangelického reformovaného sboru v Bohemce. Později se duchovní život udržoval jen v rodinách. V řadě rodin se uchovávaly české kancionály (některé psané ještě švabachem), Bible kralická, Harfa slonská a některé zpěvníky z počátku dvacátého století. Společně zde žili jak reformovaní, tak baptisté. Bez duchovního pasyře se však víra mnohých dostávala do ústraní, slábla či zanikala, ne však úplně. V posledním

desetiletí, kdy došlo k obnově náboženské svobody, se některé ženy začaly scházet po domácnostech, aby společně zpívaly staré duchovní písně, které zaly od svých rodičů, vzpomínaly na své dětství a vyprávění rodičů o Pánu Bohu, případně společně četly Bibli. Pak došlo k prohloubení kontaktů s bohemskými a s pomocí CCE i k obnově českého bratrského evangelického sboru. Synodní senior CCE bratr Pavel Smetana ordinoval neďávno za kazatelku sestru Marii Provančkovou. Tento evangelický sbor má nyní již také vlastní modlitebnu, rekonstruovanou z bývalého obchodu. Měl jsme možnost být v tomto sboru ve shromáždění v neděli 29. října 2000. dopoledne.

Druhou část příspěvku br. D. Stehlíka přineseme v dalším věstníku.

Sestra PhDr. Miloslava Žáková nám poslala tuto zprávu o Setkání v Oráčově:

Dne 8.10.2000 se v Oráčově setkali krajané, jejichž předkové se v minulém století usadili v Kupičově na ukrajinské Volyni. Setkání se konalo v krátké době již podruhé. Poprvé jsme se sešli před věna roky, abychom si připomeneli 60. výročí otevření kupičovského kostela. Bratr Jan Jelínek, emeritní farář z Oráčova, si při této příležitosti zavzpomínal na začátek své kazatelské činnosti v Kupičově. Ač byl tehdy

mladý, začínající kazatel, získal si autoritu v celé obci a šli se s ní tak, že ho dosud všichni považujeme za svého a on nás nazývá svými dětmi. V době jeho působení v Kupičově jsme dělní skutečně byli. Máme bratra Jelínka i sestru Jelínkovou moc rádi a velmi si jich vážíme. Rádi posloucháme moudrá kázání bratra Jelínka a každé setkání s ním nám přináší nesmírné duchovní obohacení.

Letos se nás ze všech koutů republiky i ze zahraničí sjelo asi 80, abychom se zúčastnili dopolední bohoslužby a dopolední vzpomínkové besedy. Byli přítomni i členové jiných církví a nejen rodáci z Kupičova. Setkání nám zpestřila svým kultivovaným zpěvem sestra Šulíková z řad exulantů a její dcera hrou na varhany. Odpoledne vystoupila také rodina Pavlíčková z Církyv bratrské se zpěvem s doprovodem houslí a kytary.

Bratr farář Jelínek při té příležitosti mimo jiné řekl: "Nejde mi o pouhé setkání, ale o to, aby dílo Páně rostlo. A přál bych si, aby moji Kupičováci, ale i ostatní, měli stejný cíl a šplli jako já ve víře k milostivému Pánu." A to je i naše přání.

Naše hlavní letošní (rok 2001) akce

Nyní vás všechny chceme upozornit na tři naše hlavní letošní akce a srdečně vás na ně pozvat.

První je **putovní fotografická výstava "Kazdodenní život v Zelově před druhou světovou válkou."** Výstavu pořádá ve spolupráci s CCE, BJB a naším sdružením Polský institut v Praze. Výstavu připravilo Dokumentační středisko Českých bratří v Zelově a tvoří ji celkem cca 15 panelů velikosti 70 x 100 cm. Panely s popisem v českém jazyce budou v rámech, což umožňuje její vícenásobně vystavování v různých městech v České republice.

Dohodli jsme se proto na těchto místech a termínech. Výstava bude zahájena v sobotu 5. května 2001 v Liberci, kde bude přístupná do pátku 11. května. Od soboty 12.5 do pátku 18.5. bude tato výstava v Teplicích (kulturní dům). Další týden, tj. od soboty 19.5. do pátku 25.5. bude výstava probíhat v Mariánských Lázních. Odsud se přesídíme do Chebu, kde proběhne od 26.5. do 1.6.2001. Výstava pak bude převezena Moravu, kde bude možnost ji shlédnout od soboty 2. června 2001 do pátku 8.6. v Olomouci a dále pak od 9. června do 16. června v Českém Těšíně. Pak se výstava vrátí do Prahy, kde bude možnost su ji prohlédnout postupně alespoň na dvou místech (patrně kostel u Maritna ve zdi a sbor BJB v Praze na Vinohra-dech) po delší dobu. Na každém místě, kde bude výstava přebývat, bychom chtěli vždy v sobotu (předpokládáme v 17 hod) uspořádat malou vernisáž. "Slavnostní" otevření výstavy, za účasti představitelů státu, ekumény i naší kultury pak připravujeme do Prahy. V současné době ještě nemůžeme přesně sdělit adresu, na které bude možné výstavu v jednotlivých místech shlédnout a její denní otevřací dobu. To vše vám ale včas sdělíme zasláním infor-mačního letáčku (půjde i do všech evangelických sborů), který spolu s Polským institutem v Praze připravujeme. Do té doby považujte naše informace v tomto věstníku za "předběžné". V každém případě však již nyní se svou návštěvou výstavy i vernisáže počítejte a pozvěte na ni i všechny své známé. Výstava už nyní signalizuje přípravu na 200. výročí Zelova, které si připomeneme v závěru příštího roku a zejména v roce 2003. Máme zprávy, že i přes řadu různých problémů, včetně finančních, práce v Zelově velmi dobře pokračují.

Také druhá letošní akce přímo

souvisí se Zelovem. Na jaře roku 1999 zde při evangelickém reformovaném sboru vznikla vynikající hudební skupina **Zelovské zvonky**. Skupina pořádá velmi pěkné i hudebně hodnotné koncerty při různých příležitostech a na různých místech. Ve skupině vystupuje více než 20 mladých lidí, celkem s 37 zvonky, které hudebně pokrývají celé tři oktávy. V Polsku je tato skupina již velmi populární i mimo církevní kruhy. V červnu letošního roku přijedou "zvonky", vedené sestrou farářkou V. Jelínkovou do České republiky. Vystoupení v místech, kde dosud žijí početnější komunity potomků pobělohorských exulantů, zejména pak navrátilců ze Zelova a jeho okolí, pak mají být velice milou a příjemnou formou setkání a informací nás, v České republice, o dnešním Zelovu. Mladí lidé ze Zelova chtějí polešit svým vystoupením ty, kteří v Zelově kdysi žili a připomenout i naše společné kořeny. Společně se zelovskými pak připravujeme tento program jejich vystoupení: V sobotu 9. června 2001 přijede skupina hudebníků vlastním autobusem do Liberce, kde v neděli 10.6. vystoupí při bohoslužbách (CCE, nebo BJB nebo CB), odpoledne pak uspořádá koncert pro veřejnost. V pondělí 11.6. odpoledne zelovští vystoupí v Koncertnímu šenovského parku v Teplicích, kde jejich koncert bude i součástí zahájení letošní lázeňské sezóny. Na úterý 12.6. připravujeme koncert v Mariánských Lázních (sbor CCE) a na středu 13.6. v Chebu (rovněž sbor CCE). Již ve čtvrtek 14.6. vystoupí Zelovské zvonky také v Praze (CCE, BJB či CB). Na sobotu 16.6. je plánován koncert v Šumperku (CCE) a na neděli 17.6.2001 pak poslední vystoupení v Českém Těšíně (CCE). Evangelické sbory v jednotlivých místech, kde se mají koncerty a ubytování hudebníků uskutečnit, byly požádány o pomoc při organizacím zajištění

koncertů. Prosíme proto, abyste i vy jim svou pomoc (zejména ubytování účastníků a pod.) nabídli. Rozhodně pak nezapomeňte se tak jedinečné události, jakou jistě vystoupení Zelovských zvonků bude, se spolu se svými příbuznými a přáteli zúčastnit. Přesné informace o místech konání koncertů, jejich začátku a programu opět dostanete společně se slíbenou informací o putovní výstavě "Zelovských" fotografií.

S prosbou o převezetí osobní záštity nad koncertním turné Zelovských zvonků se obracíme na pana místopředsedu vlády a ministra zahraničí Jana Kavana. Za sdružení Exulant bude naše hosty při jejich namáhavé cestě přes celou Českou republiku doprovázet br. Vlastimil Pospíšil. Byli bychom moc rádi, kdyby tato nevyšeďní akce našla mezi potomky exulantů očekávanou odezvu a ohlas.

Možná, že jste měli příležitost vidět v televizi v rámci pořadu Cesty výry film Potom viděl jsem zemi novou a nebe nové (byl vysílán v neděli 3.12.2000). Pokud jste "ze Zelova", jistě jste si mnohé věci připomenuli.

Konference a valná hromada bude letos v Praze

Již nyní vám můžeme sdělit, že letošní konference našeho sdružení EXULANT se uskuteční v sobotu 8. září 2001, a to ve sboru Bratrské jednoty baptistů v Praze na Vinohradech. Mimo jiné si chceme připomenout pozoruhodný život a dílo br. Kristiana Davida (obnovená Jednota bratrská) a také známého exilového básníka a evangelického faráře Jana Liberta. V rámci konference uskutečíme také naši valnou hromadu (výroční shromáždění), v pořadí už šestou. Pozvánku na konferenci (včetně jejího programu) i oznámení o svolání valné hromady uveřejníme v našem příštím věstníku, který

dostanete buď koncem června nebo začátkem července tohoto roku. S termínem naší konference i místem jejího konání však můžete již napevno počítat.

Naše projekty

V uplynulém roce jsme měli finančně podpořené dva projekty. První byl od Ministerstva zahraničních věcí a týkal se přípravy expozice v budovném Zelovském muzeu (Dokumentární síť-disko Českých bratř). Určitým výsledkem je i možnost dříve zmíněné putovní výstavy fotografií. Často se nás ptá, zda dokumentační práce v Zelově pokračují již natolik, aby bylo možné pomocí výpočetní techniky zpracovávat exulantské rodokmeny. Tak daleko zatím současný stav není, ale cíleně se na něm pracuje. Podstatně dále se dostali němečtí bratři (Dr. Kühne), kteří již mají podrobně zpracovanou oblast celého Štírlinska (Husinec, "troje" Poděbrady apod.).

Druhý projekt se týkal naší konference v Liberci a zaměření na shromáždování poznatků a odkazů, o tom, co vlastně pobělohorský evangelický exil přinesl resp. přináší pro současnou mladou generaci. Zde jsme dostali menší podporu od Ministerstva kultury. Předpokládáme, že i v letošním roce budou některé naše aktivity ze strany státních orgánů podpořeny.

Kniha Dr. E. Štěřtkové Běh života českých emigrantů v 18. století v Berlíně, určená "pro všechny exulanty" je stále ještě k dispozici.

Zájemcům o ni sdělujeme, že její osobní odběr (u ses. Aleny Zikmundové, Jungmannova 9, v přízemí přední budovy) je možný vždy ve středu od 12.30 do 14.30 hod. Připomínáme, že snížená cena knihy (275,- Kč) se týká členů a sympatizantů našeho sdružení. I

nadále upřednostňujeme písemně objednávký (pokud možno více zájemci současně) adresovaný ses. Aleně Zikmundové, SR ČCE, Jungmannova 9, P.O. Box 466, 111 21 Praha 1. Spolu s knihami pak zasíláme složenku (na cenu knih + poštovné) k proplacení.

Rozhodně tedy nezapomeňte: Očekávat informace o putovní výstavě "Každodenní život v Zelově před druhou světovou válkou" a zprávu o koncertech Zelovských zvonků. Počítat s termínem 8.září 2001 pro naši konferenci a valnou hromadu v Praze ve sboru BJB na Vinohradech. Pokud jste tak ještě neučinili, objednat si nebo při návštěvě Prahy zakoupit si knihu Běh života českých emigrantů v 18. století v Berlíně.

Za běžnou cenu, tj. 350,- Kč je možné knihu zakoupit v prodejně KALICH v Jungmannově 9, Praha 1. Jak jsme již uvedli, bylo vydání knihy významně finančně podpořeno Českoněmeckým Fondem budoucnosti.

Závěrečné zprávy a informace
I nadále piště naši adresu takto:
Občanské sdružení EXULANT Jungmannova 9 110 00 Praha 1
Trvale shromáždíme vzpomínky členů sdružení, fotografie a rodokmeny. Vše vhodné, co máte a můžete poskytnout, zašlete laskavě na adresu br. VI. Pospíšila, Kozí 12, 602 00 Brno.

Pokud chcete přispět na činnost sdružení (příspěvky jsou dobrovolné), naše bankovní spojení je Česká spořitelna a.s., Lodžská 598, Praha 8, č.účtu: 0209898309/0800. Příspěvky můžete zasílat z účtu. Staré složenky již přestaly platit, nově si vám dovolíme zaslat v příštím čísle věstníku.

Poslední naší informací je pokus o určitý průzkum vašeho zájmu o společné záležitosti, některé z vás se na nás obrátíte s podněty, že bychom měli být v tomto směru přece jen aktivnější. Pro nás je ale poměrně složité takový zájezd organizace zvládnout, protože bydlíme hodně rozptýleni a z určitých míst se zájezdu mohou zúčastnit jen opravdové hloučky. Přesto bychom se chtěli na váš zájem zeptat a budeme rádi, když nám napíšete, zda byste měli zájem buď o "okruh" po stopách české reformace v Cechách (především Jižní Čechy, Husinec, Tábor a Praha) nebo naopak o "okruh" po stopách jednoty Bratrské a J.A.Komenského (východní Čechy, Morava). Podle vašeho zájmu se pokusíme nějaký pěkný zájezd připravit a dát vám všem o něm věas vědět.

Podmínkou členství v našem sdružení, není osobní "přislušnost" k exilu resp. návratu. Do svých řad zveme i "sympatizanty" zajímající se o naši činnost. K přihlášení se za člena sdružení stačí sdělit na adresu sdružení jméno a příjmení, datum narození, bydliště, příp. církevní příslušnost (sbor) a příp. vztah k pobělohorskému exilu. Hlásí se nám poměrně dost nových členů (teď třeba 6 najednou "ze Střebra"), z každé přihlášky máme radost. Přihlášeným členům zasíláme vždy poslední věstník.

Teší nás, že i Vy kontaktujete další zájemce, informujete je o činnosti sdružení a zvele je k účasti na ní.

Praha, březen 2001, výbor sdružení

Vydává občanské sdružení EXULANT výhradně pro potřebu svých členů.
Neprodejné. Adresa sdružení: Jungmannova 9 - Husův dům,
110 00 Praha 1 - Nové Město, Česká republika